

III. *Teď žalobník proti Nešťestí se jmenuje skrytým jménem a v podobnosti. A v tom jemu svůj řád a svůj stav vypravuje. A potom vypravuje, proč jemu laje a kterou přičiní svůj tajný skutek zjevuje.*

Ját jsem tkadlec učným řádem, bez dřevie, bez rámu a bez železa tkátí uměji. Člunek můj, jímžto osnuji, jest z ptačie vlny; přieze má z rozličných zvíčat oděvu jest. Rosa, jenž rollí mú skropuje, není obecná voda, ani sama o sobě, ale jest s obecnú vodú smičena, jížto v svú potřebu jednak nahoru, 5 jednak dolův i sem i tam kropěje podávám. A jsem z České země hlavú a nohama odevšad. Jméno mé pravé jest zbito a otkáno z osmi slov abecedních, k němuž sem vydán a vysazen. Slovo první mého jména na počátku jest z abecedy XI., 10 a potom jest XX. a potom IV., a po těch všech jest opět XX., a hned po něm deváté, a poslední slovo jest desáté.

Ját sem, Nešťestie, ten, jenž se již tak jmenuji, znaj mě, jakž mě slyšíš. Slyš mě, co pravím: Já, Tkadlec, tě, Nešťestie, vždy nenáviděti mám, tobě se po vše časy vždy silně protivyti 15 a vždy proti tobě býti. Rozumím a pomním na to: dřevie si mě bylo s mú útěchú svadilo, toť sem byl přezřel. Jižs' mě jie teď konečně zbavilo. A zda ty nevíš, že jest to člověku přirozeno, jedno žeť to přikázanie božie ruší, že člověk toho želé, co mu se křivdy stane, a kde může, rád se mstí, a netolik 20 ihned, ale i po času? A netolik člověk to činí a toho jest přirození, ano to jest přirozeno i hovadu a mnohým zvíčatům, němé tváří. A zdali to ku pomstě není podobno? Ty, Nešťestie, ty mě všeho mého dobrého zbavilo a mně o to mluvíti nedáš. Mlčetif nebudu, tajitíf vždy nechci, uhroziti mne nemůžeš, zjevitiíf chci. Smělo-lis' nade mnú zle učiniti, směj 25 ty ode mne také hanebnú řeč slyšeti a ji trpěti! A zdali nevíš, že sám Stvořitel praví ve čtení a řka: „Měru, jenž jí měříte, tať vám odměřena bude.“? Smělo-lis' mě ty, zlé Nešťestie, smútiťi, rač se za to nestyděti, coť pravím. Ale jáť tomu již, 30 zlé Nešťestie, dobře rozumím podlé tvé řeči, žeš' ty mnoho

sírotkóv učinilo na světě takýmž rozlúčením, jakožs' nade mnú učinilo. Mnohos' ty lidí smútilo svú protivností a falešným podjetím, a ačť jsú tomu druží nerozuměli úplně, odkad se jim to stalo, jáť tomu již rozumím, ač nerad, žeš' ty to, 35 zlé Nešťestie, ještos' netoliko mě odlúčilo a odvedlo od méj vše radosti, ale žeš' také ty to, Nešťestie, ještos' Medí, tu kněžnu, a Jazona, toho vítěze, u milosti první svázalo a potom je hanebné a nelítostivě rozdělilo, a mnoho takých znamenitých lidí, ješto o nich a tobě znamenitě jest psáno i podnes za mých 40 časuov se přihodilo, pro něž dnes i vždy já, Tkadlec, křičím i křičetíf chci a volati nepřestávaje hlasem po vše časy skřeklavým: „Ach, ach, nastojte, na té, zlé a hanebné a každému protivné Nešťestie!“

IV. *Teď Nešestie se diví řádu žalobníkovu, že z toho řádu tak nesmyslně jemu přimlívá. A v tom jeho treskce podobná řeč. A potom jemu rozpráví, že jest ono rozlúčilo dvě lidi mladých od milosti, ješto k sobě jměli. A kto jest byla ona a kto byl on, to jim také vypravuje, a kde a kdy jest je rozlúčilo.*

Divíce se tomu den ote dne, a jakož sme tvú řeč slyšeli, hodinu k hodině, nadiviti se nemožem. A dlúho se divíce, jest nám to divno i předivno těchto dvorných, neslychaných pótek a takýchto řečí rozličných, jimž nás potýkáš a nás sobě tak lehce vážíš, jakož rozumie. I jsi-li ty pak tkadlec řádu, jakož pravíš, učeného, řádu rozumného, stavu znamenitého, již my vieme, co jsi, ~~ne~~ že jsi z České země. Tot nám jest divno — a více než divno —, že svého tkadlecného řemesla nepožíváš, ano v Čechách jsú téměř obecně všichni dobří a rozumní tkadlci tvého řádu. Neb to vieš: Aristotileš, jenž brda a všeho řemesla vašeho podlé rozumu byl největší mistr, praví tak v svých knihách Politicorum, že lidé smysla a rozumu požívajce od přirozenie sú ve všech věcech vuodce u panování jiných sprostných lidí a nerozumných. Kterak pak chceš svým smyslem koho kam vésti a jinému smyslem svým panovati, jakož se k tomu vedl a ješče vedeš, a ty jeho sám požívati neumíš? Veď, chceš-li koho kázati, chceš-li koho treskatí a jemu přimlívati, a sám toho nečiníš? Slyš, což k tomu praví mistr Kato a řka: „Hanebné jest, kto koho z čeho treskce, ano se to jeho samého drží.“ Též ty to sám činíš: laješ nám a voláš na nás zdarma a smysla svého nepožívaje, ani se rozumem podepřieti chceš, pro něžto ty se za to stydětí máš. Nebo nám přimlíváš, a jsa sám přimluvenie hoden, neb nám křivdu náramnú činíš řečí svú a bez práva nám laješ a ny zdarma haníš. Dosti toho, byť bylo oč přimlívati; dosti toho, byť ta tvá, pro niž na ny voláš, kněžna byla, jehož nevieme, kto jest byla ta, jenž ty jie pyčeš, pro niž ty na ny voláš; dosti toho, byť bylo co znamenitého, jehož ne-

vieme, koho mieníš; dosti toho, byť bylo co výborného, jehož také tebe ani jie proto ponížiti nechcem; dosti toho, byť co na nie ležalo tvého dobrého; dosti toho, byť vším světem vládla; dosti toho, byť nad lidi byla povýšena.

Avšak tebe v tom nehaniemy, nebť neviemy, koho mieníš, nebť sme my dávno a v dávném času a v dlúhé chvíli nic takého znamenitého naš mocí, podlé našeho řádu neučinili, ješto by nám mělo tak zjevně a tak hanebně a tak hrubě přimlíváno býti, jakož nám teď přimlíváš. A snad ty běřeš na se při jiného člověka anebo z nájmu na nás voláš a křičíš, ano se tebe nic nedotýká. Neb nečinem, bychom tobě byli v čem vinovati ani kterému tvému, ještoť by se tebe v které mieře toho co dotklo, kromě žeť sme nynie nedávno v Hradci na Labi, v tom ohrazeném městě v Čechách, mocí svú a úřadem svým dvě mladých lidí sobě na letech jako rovných, jenž spolu od několika let jsú dobře a počestně byli, rozdělili a ruozno rozlúčili naš mocí, a netoliko je rozlúčili, ale je s obú stranú do jich obú smrti nesjednati mieníme. Iméno jejie bylo prvnie z abecedy na špici jako posazeno, jenž vuodce jest všech jiných slov a najokrášlenějšíe jiných slov. Druhé slovo jest bylo k třetímu slovu jeho podobné, jenž bylo v tom, s nímžto sme ji rozlúčili. Třetíe slovo jejie bylo jeho prvnie. Čtvrté bylo jeho páté, jejie páté bylo z abecedy třetíe. Šesté bylo XXIII. Sedmé bylo jeho posledníe, a jejíe jména slovo posledníe bylo podobné ku prvnímu.

Tot jsú ta jich jména, takto jsú otkána. A to se jest stalo ot nás léta toho před shořením toho města snad jako třetíe měsiec, potom od stvořeníe světa počtájce pět tisíc let a potom léta stého a šedesátého sedmého, o němž ona oba vieta, kdy, kterak a proč jsú rozlúčení.

Onať jest byla postavú svú panna; příjmic jejie bylo jest Pernikárka, jenž sme jie byli sami dali jméno to, ne proto, by jí byla, ale proto, co jest kdy, kde a komu promluvíti chtěla, že jest slovo to, jenž jest z úst vypustila, dobře a více nežli dobře na své mysli sem i tam převálela, sem i tam jim

Poživaj asa učeného smysla, kdzs' tak daleko svým přirozeným smyslem zašel, a vezmi sobě na pomoc řeč mudrce onoho Plato, jenž praví: „Člověk častokrát umierá jsa živ; 550 neb ktož máje rozum a smysl a jeho nepoživá, ten jsa živ i jest umřel, neb sobě pomoci neumie tím smyslem, jenž jej má, jako člověk mrtvý, máje údy své, i nemož jimi sobě nic pomoci.“ Protož buď při sobě a pomni a věz, žeť se čte 555 v duchovním Písmě tak v podobenství, ještoť jest Kristus sám skrze svého kancléře Matúše vypověděl řka: Když otec čelední vyšel, totížto Kristus Pán sám, volaje, aby šli na vinnici dělat, že jest on vyšel pětkrát, totížto pět stavův jest volal i ješče volá podnes, z nichžto jsi ty také jeden, jenž tě volá. 560 První stav, jenž jej volá, jest a jsú i byli mládenci, a toť jsú ti, ještoť jsú v sedmi letech; z těchs' ty již minul. A od narození každého člověka až do sedmi let ten čas slove latinským hlaholem puericia, česky děti neb dětinstvo. Z tés' již vyšel. 6 V těch letech nemnoho shlédl, co má býti a co má nebyti; 565 avšak již každý takový člověk počíná stud v sobě mieti, hrózu, bázen a již jest způsoben každý taký k nějakému naučení, jákož na ta léta slušejí. Druhé jest volal děti, toť jsú ti, ještoť jsú ve čtrnácti letech; z těch ty jižs' také vyšel. V těch letech a v tom času takový člověk jest již chlipen k světskéj pýše, 570 k zdvihnutí mysli proti druhému člověku, k zapálení hněvu hotov, marnostem se již poddává, již libost k slyšení tělesných a marných věcí mievá, již se i tieže na rozličné běhy, rád se na ně ptá, aby již podle takových běhův a libostí se svú mysli zdvihnutí mohl a se zpieti proti svému rovnému, někdy proti 575 sobě vyššímu, někdy nad svého nižšího; již takový člověk cti světské hledá, je mu pochvala míla. V takýchto letech člověk každý slove latinským hlaholem infans, česky slove mládenec; z těch let si již také vyšel a již vieš i pomniš, cos' v nich dělal a coť k mysli bylo a kteraks' je ztrávil. Třetí jest volal jimochy; toť jsú ti, ještoť jsú ve čtrmezdcietma letech; 580 z těchs' také již vyrostl. V těch letech a v tom času člověk jest již hotov k chlipnostem tělesným a světským hříechóm,

již se poddává tělesným libostem, aby je již v skutek dovedl, o nichžto prvé v dřevniem před tietmo časem myslil a v sobě sám žádal, neb již v takových letech člověk má v sobě krev horkú, vrúci, ještoť sebú sem i tam točí, i onomu i onomu 585 chtieć sobě již tělesně a skutkem povoliti. A častokrát z toho nepovolenie v nechut myslí a v nemoc tělesnú upadne, jakožto často lidé najlěp na sobě shlédati mólú. Neb dokud takový člověk ješče jest mládencom, v těch letech se ješče stydí a leká 590 se svá dvorná myšlenie, ještoť je rozličné o rozličných věcech myslí, v skutek uvěsti a v účinek to obrátiti pro přieliš mladíčstvá krev, ještoť v sobě ješče má stud a z studu hrózu, bázen. Ale jak již v tato léta, ještoť slovú jinoštvie, který vstúpi, 595 jenž latinským hlaholem slove adolescencia, tak se hned méně stydí, a protož také již spieše účinka hledá a skutek hledá učiniti podle myšlenie, žádostí a tělesné libostí nebo chlipnosti a toho již skutkem dejtí, čehož se dřieve lekal pro stud učiniti. Ej, Tkadlečku! Kterak tobě o těch bėziech v ta- 600 kových letech nenie třeba mnoho praviti! Mól by jiné dobře dále učiti, cos' shledal na sobě. Čtvrtí jsú mužie; to jsú ti, ještoť jsú u padesáti letech. V těch letech již člověk takový latinským hlaholem slove vir, totíž muž dokonaly v mužnosti tak k smyslu jakožto k síle. A pod těmi v těch letech jest stav 605 jiný, ještoť latině slove iuventus, česky mladost nebo mužnost z mladých let. V takových letech již takový člověk jest přikloněn k těm tělesným žádostem, aby již tak zbožie sobě podle světa dobýval, aby se již pozdvihnúti a vzpieti mohl proti jinému člověku již skutečně: nátisky, mocí, zbožím, myslí, 610 rukú, úrazem, řečí, zpupností, protivnými skutky; již nesmyslí, co jest, odkad jest, kým pošel, dlúho-li jeho stav tráti bude; nemyslí ten o nic jiného, když již se v pravý světský stav ubėře, jedno aby se tak k světu obrátíl a s ním se tak svázal, aby všeccko po jeho vůli bylo, jako by sobě svět dědil, jako by 615 tu svú vůli mohl mieti až i na onen svět, a mnoho takových jiných kusuoov, jakožto každý na takýchžto lídech znamenati móže. Pátí jsú, ještoť jsú v osmdesáti letech; a ti lidé v těch

letech slovú decrepiti latinsky. Tacito lidé již jsú způsobeni k múdořtém, tak k múdořtém duchovním jakožto k světským, 620 tak již, netoliko by jedno uměli a měli se sami zpraviti, ale i jiné lidi již mají uměti učiti i zpraviti, což býti a nebyti má, a to rozličnými cestami tak, kterak sami v cnostech byli a kterak sami co dobrého činili, jakožto také, což kdy dobrého slyšeli.

625 Těch stavů dvů ješče čakáš a dlůho čakaje snad čím déle, tiem hoř budeš. Neb co neučiniš v těch stavích, jakožt sme již pověděli, dokud rozum učený a přirozený máš a sílu s dobrým smyslem, potom, kdyžt tě bieda, smutek, nemoc, žalost, starost a tesknost tělesná zajde, ovšem neučiniš ani 630 paměti mieti budeš. Psáno jest a řečeno skrze múdré lidi: „Dřevo, ješto se za mladu ohnutí nedá, k starosti, když zaschne, rádo se přelomí a sehnúti se nedá.“ Zda o to stojíš, ať bychom všechno povolili, cožs' sobě umyslíš? Snad si čítal v knihách toho mudrce Tales; ten byl otázán, kterak sobě má kto 635 přieteľe dlůho zachovati; odpověděl a řka: „Povol jemu k jeho vůli a k jeho libosti ve všech věcech, ačt druhdy i bludně povie.“ Nemni, byt' to byl proto pověděl, byt' to kázal činiti, než žet' jest to byl shledal, že takýmžto obyčejem pohřiechu lidé lidem se zachovávají. Ale myt' tobě toho nepovolíme, 640 bud' líbo nebo nelíbo; cožt se nám zdá tobě věděti užitečné, vždyt' povieme.

Ješče více, Tkadlečku, pravíme, žet' múdřtí lidé stav lidský dělě na šest kusův a na šest rozdielův, v nichžto člověk 645 každý z práva nalezen býti má a v něm přebývati má a potom muší; a což jest každému obecno, toběť jest také dáno. První čas jest dětinstvo; v tom času člověk pokrmu tělesného mateřina požívá; z tohos' již odchován a vychován. Druhý čas jest ten, v němžto člověk v kázen lidskú jest poddán k navedení a k naučení, co má činiti a co má nechat; tomus' se již přivedl, 650 ač toho požívati chceš, však vždyt' vieš, co jest zlé k duši a co dobré k spasení a co dobré k ctnostem a co zlé k necti. V třetím času člověk jest poddán Stvořiteli svému, a v tom

aby seznal, co jest ustanovito od Boha člověku učiniti a co 655 nechat, a co jest přikázanie božie a co přikázanie lidské; a v toms' ty podlé jiných rozumných lidí již zjevně zavolán a povolán. V čtvrtém času má býti člověk obránce a vůdce a zpravitel jiných lidí, jenž ješče jsú nedošli těchto stavů, a v nich zpraviti a naučiti jiné, co jest ctné, co jest dobré; co jest nectné, co hanebné, odvěsti. V toms' ty také již svo- 660 bodně, když chceš. V pátém času jsú a mají býti lidé dokonali v svém stavě a přebývající podlé vysazenie a podlé ustavenie jiných řádu, budto v stavě duchovním neb světském; v toms' také již nalezen podlé tvých let a podlé tvého rozumu, ač jeho požívati chceš, jehožto z práva učiniti máš. V šestém 665 času jsú lidé zavoláni a zjednáni od života k smrti, od bytie i nebytie; a toho se všemi na každý den čakáš a čakati máš i čakaje dokonati musíš obyčej přirozený.

Ješče nad ty časy tobě pověděti chcem krátké tři časy, 670 jenž tobě pověduce to, i dámyt' na vůli činiti tobě dobře neb zle. První čas jest mladost; v téj jsi ty již. V téj člověk má mysliti a se opatřiti, co činiti má v mužnosti a při čem ostatí může a čím živ býti po časech budúcích a čeho se jieti má aneb chce. Druhý čas jest mužnost; v téj již brzo téměř na 675 každý rok budeš. V téj mužnosti ty i každý člověk jsi, má mysliti a se podobně a rozumne opatřiti, kterak toho dobytí má, což u mladosti obmeškal a nedobyl, a kterak by k starosti dokonati mohl ve cti, take podlé božieho kázanie jako podlé 680 řádu dobrých lidí ustavenie, a kterak by v starosti odpočívati mohl a býti u pokoji bez světské práce a toho požívati, cožs' u mužství dobyl. Třetí čas jest starost a sešlost. V tom času má se člověk připraviti na každý den, na každú hodinu, na každú chvíli k smrti a opatřiti o duši mieti při sobě a roz- 685 vážení, kterak první dva časy jest člověk ztrávil a kterak v nich přebýval tak podlé těla, jako podlé duše; podlé těla: aby rozvážil, coť by na onom světě škoditi mohlo, ač se kdy, kde aneb kterak v čem na světě obmeškal; podlé duše: aby 690 seznal, což kdy, kterak co dobrého učinil, aby se tomu těšiti

100 nezdupí, ni kamenem tvrde mysli ni mekkú hruďú dobre
feči ni pieskom mnoho smyslúv ni košením trávním mnoho
f chytrostí. Myt sme rataj a zahrádník rozličných ščepúv
a mistr všech řemesl všech lidí; jedny v druhé jednámý,
jedny z druhých řesazujem. Myt činíme, jako ty, Tkadlečku,
105 činíš. Naše brdo ke všem lidem pripraveno jest; všechno, což
jest na světě, to my svú moci snošujem a zosnujem, žádných
podstat nepotřebujem, nic se na tenkú přięzi netičežem, nic
se na barvy neptámý; tak nám bielá jako černá, tak nám
černá jako blankytná, tak nám zelená jako řerá, tak nám
110 žlutá jako plavá; nic sobě i lidí jedné barvy jako druhé nevá-
žímý. Anebo což se znamenají jich okrášlení? Když je moc
svého protivěnstvie sečem, tuť my nic neminem, nač se od-
dáme. Tuť fiola své moci před námi neskryje svú rozkošnú
barvú vše ustavičnosti. Tuť lilium krású svú a bělostí před
115 námi neutče svú dobrú nádejí. Tu ruože červená svú řarlát-
nú barvú v hořící milosti nám se neopne, tuť dětelík, ni
břečtan, ni chvojka, ni barvínek, jenž jest vše počaté milosti
vuodce, nám se neskryje. Tuť ruože polská svú brunátnú
barvú všeho tajemství utčí se nás nemuož. Tuť vymyšlená
120 a kradená barva řerá z mnohých složená svú vysokú myslí
nad se nám se nevyzdvihuje. Tuť blankytný charpený neboli
čakankový květ svú zlu nádejí nebli svú dokonalostí nám se
neprotiví. Tuť také pléska svú miežhú, svú žlutú barvú, jenž
na haně vydána jest, proti nám nezíšče.

125 Hled a znamenaj, Tkadlečku: Římené, velitci a múdři
lidé, a jiní rozliční mistři pohanšci, tiť sú nás lépe seznali
a poznali nežli ty, a zvlášče mudřec pohan Aristotileš. Aj,
tázals' nás, kto sme my; již to slyšíš, kto sme my. A potomš'
tázal, co sme my. Slyšals' tehda, Tkadlečku: my sme nic
130 a smy nětco. Tak sme nic, neb sme ani živi ani mrtví, ani
tělo máme ani kerú podstatu tělestnú, ani máme byt, ani
máme duchu, ani sme k vidění způsobeni, ani k omakání,
ani k držení zjednání, aniž jíme, aniž pijeme, aniž spieme,
aniž odpovídáme, aniž kdy ustanem. Ano nám Aristotileš,

135 ten mudřec, svědek toho jest v svých třetích knihách Meta-
fyziky a řka: „Věčná věc nepotřebuje...“ Ale také sme
nětco, nebť sme všeho stvoření protivnost a protivěnstvie;
ne, bychom se komu protivili kerým protivěnstvím nepo-
dobným, ale podle našeho vysazení, jakož sme k tomu vy-
140 sazení vydáni. Všickni lidé na světě se s námi ujednávají,
ani často běhajíce utiekají, i.e. pro naši zlost, ale pro těch
jistých lidí lehkost, jenž nás běhají a s námi jako v jeden
úmysl uhoditi nechtie. Myt sme však úhel z kamene, a ne
z kamene tesaného, a netesaného a tvrdého; oň se každý živý
145 člověk utkne a oň se obrazí i urazí. Myt sme zase také řachta
hluboká nevětrná, mnohými hnělymi řtemflemi podsazená,
v nižo kdy kto nepořádně upadaje, nebrzo se sám z nie
vyběře.

Hled, Tkadlečku, a zpoleň to, za tvých časúv co jest
150 mnoho múdřých, mnoho zpupnýú, mnoho učěných, mnoho
mladých, bujných, mnoho starých, chytrých, mnoho milov-
ných, světských, mnoho jiných takýchžto lidí, jakožto s králi,
s kniežaty, s hrabí, s jinými mocnými lidmi, jakožto s ciesa-
řovnamy, s královnami, s kaěžnami hostajně a letně bydlili,
155 ješto je téměř vešker svět cti a je ve cti mieval pro jich
veliké cti a pro jich svobodnost, ješto ji měli mezi mocnými
lidmi: všakť sú v řachtu naše moci, v naše protivěnství
upadli; těch mnoho, ješto ty je i podnes znáš, tiť sú tak na
světe, jako by jich nebylo. Tožť rozptýlené pro nevďěčnost
160 jako Židé pro mannu jsúce na světě známých se lidi kryjí;
lidé jich znáš, druhy i přiętelé přirození je v našem pro-
tívěnství vidúce jich neznají; ač je znají, ale činie se jich
často neznajice neb jich nevidúce, a ač se po přięlišné zná-
mosti tajiti nemohú, ale netbají jich. Toť sme my to, ješto
165 toto všecko jednámý, a čím větší člověk byí podle cti na světě,
tiem jej hruběje podtiskneia pod se, když se jemu opakujem.
Ano to Aristotileš mudřec sledav i píše o tom v svých osmých
knihách Topicorum a řka: „Většiemu člověku větš zlé se
protiví a opakuje.“ O nás lépe a řluhěje slyšeti muožeš, když